

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Shemot

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

DI

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10060

יִמְחַתְתִּיהָ וְהַבְטָהּ לֹד : לט ככר וְהַבְטָהּ לֹד
 יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל-הַכֵּלִים הָאֵלֶּה :
 מ וְרָאָה וַעֲשֶׂה בַתְּבִינְתָם אִשְׂרָאֵל אֶת־
 מִרְאֵה בְהָר : ס ° א וְאֶת-הַטִּשְׁבֵּן
 תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יָרִיעֹת שֵׁשׁ מִשֹּׁר וְתַכְכְּרָת
 וְאַרְבָּע וְתַלְעֹת שְׁנֵי כַרְבִּים מַעֲשֶׂה הוֹשֵׁב
 תַּעֲשֶׂה אֹתָם : ב אֲרָךְ הַיָּרִיעָה הָאֶחָת
 שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאֵמָה וְרַחֵב אַרְבַּע בָּאֵמָה
 הַיָּרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְכָל הַיָּרִיעֹת :
 ג חֲמֵשׁ הַיָּרִיעֹת הַהֵינָן הַבְּרֵית אִשֶׁה אֶל-
 אֶחָתָהּ וְחֲמֵשׁ יָרִיעֹת הַבְּרֵית אִשֶׁה אֶל-
 אֶחָתָהּ : ד וְעָשִׂיתָ לְלֹאֵת תַּכְלֵת עַל שַׁפְת
 הַיָּרִיעָה הָאֶחָת מִקַּצֵּה הַבְּרֵית וְכֵן תַּעֲשֶׂה
 בְּשַׁפְת הַיָּרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֵּרֶת הַשְּׁנִיָּת :
 ה חֲמִשִּׁים לְלֹאֵת תַּעֲשֶׂה בַּיָּרִיעָה הָאֶחָת
 וְחֲמִשִּׁים לְלֹאֵת תַּעֲשֶׂה בַּקַּצֵּה הַיָּרִיעָה אֲשֶׁר
 בַּמַּחְבֵּרֶת הַשְּׁנִיָּת מִקַּבִּילַת הַלֵּל אֵת אִשֶׁה
 אֶל-אֶחָתָהּ : ו וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קָרְסֵי זָהָב
 וְחִבַּרְתָּ אֶת-הַיָּרִיעֹת אִשֶׁה אֶל-אֶחָתָהּ

כו שלשי

דְּהַב דְּמִי : לט ככרא דְּהַב דְּמִי יַעֲבִיד
 יָתָה יַת כָּל-מִנְיָא הָאֵלִינִן : מ וְחָזוּ וְעִבִיד
 בְּדַמּוּתָהוֹן דְּאֵת מִתְחַזוּ בְטוּרָא : א וְנִתְּ
 מִשְׁכָּנָא תַעֲבִיד עֶשֶׂר יָרִיעֵן דְּבוּז שְׁנֵי
 וְתַכְלָא וְאַרְבָּעָא וְצַבֵּי זְהוּרֵי צוּרֵת-כְּרוּבִין
 עוּבַד אֹמֵן תַעֲבִיד יָתָהוֹן : ב אֹרְכָא
 דִירִיעָתָא הָדָא עֶשְׂרִין וְתַמְנֵי אֲמִין וּפּוֹתֵיָא
 אַרְבַּע אֲמִין דִירִיעָתָא הָדָא מִשְׁחָתָא הָדָא
 לְכָל-יָרִיעָתָא : ג חֲמֵשׁ יָרִיעֵן יְהוּיִן מִלְפָּנֵי
 הָדָא עֶס-הָדָא וְחֲמֵשׁ יָרִיעֵן מִלְפָּנֵי הָדָא
 עֶס-הָדָא : ד וְתַעֲבִיד עֲנוּבִין דְּתִיכְלָא עַל-
 שַׁפְתָא דִירִיעָתָא הָדָא מִסִּטְרָא בֵּית לֹפִי
 וְכֵן תַעֲבִיד בְּשַׁפְתָא דִירִיעָתָא בְּסִטְרָא
 דְּבֵית-לֹפִי תִינְנָא : ה חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין
 תַעֲבִיד בִּירִיעָתָא הָדָא וְחֲמִשִּׁין עֲנוּבִין תַעֲבִיד
 בְּסִטְרָא דִירִיעָתָא דְּבֵית לֹפִי תִינְנָא מִכּוּזָא
 עֲנוּבִיא הָדָא עֶס-הָדָא : ו וְתַעֲבִיד חֲמִשִּׁין
 פּוֹרְפִין דְּהַב וְתַלְפִּיף יַת-יָרִיעָתָא הָדָא
 עֶס-הָדָא בְּפוֹרְפִיא וְיֵהִי מִשְׁכָּנָא הָדָא :

בקרסים

רשי

ותעביד

את הכרות מאשר הפתילות שדלקו הלילה וככו ול' מחתה שויסדר "אכלע"זכמו (ישעיה ל) לחתות אש מיקוד : (לט) ככר ורבי
 טהור . שלא יכיה משקלה עם כל כליה אלא ככר לט פחות ולא יותר והככר של חול שמים מנה ושל קודש היה כפול ק"ך מנה והמנה סה
 ליטרא שזוקליון כה כסף למשקל קלומיאל והס' ק' זהובים כ"ה סלעים והסלע ארבעה זהובים : (מ) וראה ועשה . ראה כאן כה
 פכנית שאני מראה ליתך חניד שנתקשה משה כמעשה הנמורה עד שהראה לו הקב"ה נמורה של אש : אשר אתה מראה . כתרנונו דלת
 מתחוי כטוראל אלו היה נקוד מראה כפתה היה כתרנויאלה מראה לאחרים עכשוו סנקוד חטף קעזן פתרנונו דלת עתחוי סאחרים מראה
 לך . (ט) . (שהנקודה מפריד בין עושה לנעשה) : (א) ואת חמשוכן העשה עשר יריעות . לכיות לו לנג ולמחילות עתחן לקרסם
 שהיריעות תליות מואחוריון נכמותן : שש משור והבלה וארנבין וחולעת שני . הדי ארבע מינין ככל חוט וחוט אחד של פשתן ו'
 של צמר וכל חוט וחוט חוטו כפולו הרי ד' מינין כהן שזורין יחד כ"ד כפלים לחוט (ברייחא דמלאכה הושכין) : כרובים מעשה הושכין
 כרובים היו מצוירין בהם בארבעת יולת בריקתה סהול מעשה נחשט אלא בהרונת כשני כותלים פירוף אחד מכלן ופירוף אחד נוכחן . אר
 מלך זה וכשר מנה זה כמו שאחוריון הנורות של נשי שקורין כלע"ז פייסי"א : (ג) תהיין חוברות . תוסרין כמחש או כלד או סהם לכד ומחש לכד .
 אישה אל אהותה : כך דרך האוקרא לנפר כדבר שהיא לאון נקבת וכדכר . סהול לאון וכר חומר אישאל אחיו כמו שאחור ככרובים ומכיהם אש
 אל אחיו : (ד) לגארות . לגו"לש כלע"ז נוסף א' ענוכין לאון ענינה : מקצה בהפרת . כאותה יריעה סהול קיטנה לאון קצה כלומר לסף
 פיריעות קרויה חוכרת : וכן העשה בשפת היריעה הקיצונה במחברת השנית . כאותה יריעה סהול קיטנה לאון קצה כלומר לסף
 פתוקפת : (ה) ס' קילות המוצאות אשה אל אהותה . סגור שתעשה הלוללות כעוד אשת מקומות סבולתן או מונוכמתן
 כיריעה

בַּקִּדְשִׁים וְהָיָה הַמִּשְׁבֵּן אֶחָד : ז וְעִשִׂיתָ
 יְרִיעַת עֹיִם לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁבֵּן עֲשִׂיתָ
 עֲשֶׂרָה יְרִיעַת תְּעָשֶׂה אֹתָם : ח אַרְבַּע
 הַיְרִיעָה הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בָּאֶמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע
 בָּאֶמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לַעֲשֵׂתִי
 עֲשֶׂהָ יְרִיעַת : ט וְחִבְרָתָ אֶרְת־תִּמְשַׁח
 הַיְרִיעַת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעַת לְבָד וְכַפְלָתָ
 אֶת־הַיְרִיעָה הַשְּׁשִׁית אֶל־מוֹל פְּנֵי הָאֹהֶל :
 י וְעִשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לְלֵאָה עַל שַׁפְּת
 הַיְרִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצוּנָה בְּהִבְרַת וְחֲמִשִּׁים
 לְלֵאָה עַל שַׁפְּת הַיְרִיעָה הַחִבְרַת הַשְּׁנִית :
 יא וְעִשִׂיתָ קְרָסִי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהִבְאֵרְתָּ
 אֶת־הַקְּרָסִים בְּלֵלֵאָה וְחִבְרָתָ אֶת־הָאֹהֶל
 וְהָיָה אֶחָד : יב וְסֹרֶה הָעֲדָרָה בִּירִיעַת
 הָאֹהֶל חֲצֵי הַיְרִיעָה הָעֲדָרָת תִּסְרַח עַל־
 אַחֲרֵי הַמִּשְׁבֵּן : יג וְהָאֶמָּה מִזֶּה וְהָאֶמָּה
 מִזֶּה בְּעֲדָרָה בְּאֶרֶךְ יְרִיעַת הָאֹהֶל יִהְיֶה סְרוּחַ
 עַל־צִדֵי הַמִּשְׁבֵּן מִזֶּה וּמִזֶּה לְכַסְתּוֹ :
 יד וְעִשִׂיתָ מַכְסֵה לְאֹהֶל עֶרְת אֵילִם
 מְאֻדְמָיִם וּמַכְסֵה עֶרְת תְּחָשִׁים
 רַב־עֵי מִלְמַעְלָה : פ טו וְעִשִׂיתָ אֶת־
 הַקְּרָסִים לְמִשְׁבֵּן עֲצֵי שִׁטִּים עֲמֻדָּיִם :

ז ותעביר יריעין דמגזין לפרסא על־משבנא
 חדא־עשרי יריעין תעביר יתחין : ח
 אורבא יריעתא חדא תלתין אמיין ופותיא
 ארבע אמיין דיריעתא חדא משחתא חדא
 לתדא עשרי יריעין : ט ותלפף ית־תמזין
 יריעין לחוד ונת־שירת יריעין לחוד ותעין
 ית־יריעתא שתיתתא לקביל אפי משבנא
 י ותעביר חמשין ענובין על־שיפתא
 דיריעתא חדא בסיטרא דבית־לופי וחמשין
 ענובין ער שיפתא דיריעתא דבית לופי
 תנגא : יא ותעביר פורפין דנחשא חמשין
 ותעיל ית־פורפין בגענובין ותלפף ית־
 משבנא ויהי חד : יב וסירחא דיתין
 ביריעת משבנא פלגות יריעתא דיתירא
 תסרח על אחורי משבנא : יג ואמתא
 מכא ואמתא מכא בדיתיר באורבא יריעתא
 דמשבנא יהי סריח על סיטרי משבנא מכא
 ומכא לכשויתיה : יד ותעביר חופאד
 למשבנא דמשבי דכרי מסמקי וחופאד
 דמשבי סגונא מלעילא : טו ותעביר ית־
 דפניא למשבנא דאצי שיטין קיימין :

עשר

דשי

סחוברת זורחאן אחד כללות סחוברת זו וזחברן בהן : (ז) יריעות עזים - מנחה של עזים : לאהל על המשבן
 לפתח חותן על היריעות התחתונות : (ח) שלשים באמה - ששנותן חרובן לרוחם החשבן כנו שנתן את הדחשנות כולו
 ערפות אמה זכאן וחסה'מכאן לכסית אחת מהשתו אחת שגארו עגולות מן הקרשים וזכאנה התחזכה של קרש שאין היריעה סכא
 אותו הוא האמה התחזכה כהק החדן שהדמים גבן אמה : (ט) וכפלת את היריעה הששית - ששופת כאלו העליונת
 יותר מן התחתונת : אל מול פני האהל - חצי רחבה היה תלוי וכפול על החסך סחוברת כנגד הכתח דותה לכלה צנועה החסין
 כנעין על עטה : (יב) וסרה העורף ביריעות האהל - על יריעות החשבן יריעות האהל הן העליונות של עזים סקריים אלה
 כמו שאמר סהס לאהל על החשבן וכל אהל החומר בהן אינו אלא לשון גג סחוברות ווסככות על התחתונת והן היו עורסית על
 סתחתונת סה סריצס למערב סספני של יריעה אחת עשר סריצס סהס כפול אל מול פני סהסל כשארנו שתי סמות דותה סליס עורן
 על

חד : ז : ומעבד ירשן דמעו למכרם על משכנא דקרי ירשן מעבד יתהון : ח : אירקא דירעתא חרא קלמן
 אמון בשותא ארבע אמון דירעתא חרא משתתא חרא לחסרי ירשן : ט : ותלפוף את חמשי ירשן לחוד כל קביל
 חקשא קרי אוכיתא ונת שית ירשן לחוד כל קביל שית קרי כתינתא ומיעורף רת ירעתא שותיתתא כל קביל צמי
 משכנא : י : ומעבד חמשי עגובין על איבת דירעתא חרא מציטרא בבית ליפשא וחמשי עגובין על איקרא
 דירעתא בבית ליפשא תניא : יא : ומעבד פורפין דנפש חמשי וחטול את פורפין בעגוביא ומלפף את משכנא
 ויהי חד : יב : ושיפצ מוקרא כיריעות משכנא פלגיה ירעתא דיתרא השפע
 על אחורי משכנא : יג : ואקתא מיקא ואקתא מיקא דמתיר באורך ירעתא
 דמשכנא יהי משופע על צטרי משכנא וגוי : יד : ומעבד חופא למשכנא
 מושכי דדברי קסמין וגוי : טו : ומעבד את לחיא למשכנא דקוסי שיטא

ירושלמי
 ושיפצה :
 חקשים לוחי :

קמין
 רשי

על רחם התנוכה : תסרה על אחורי המשכן - לכסות שתי אמות סבי מנולות בקרשים : (ג) זהאמה מזה זהאמה מזה -
 לכסן ולדרוס : בעורף באורך יריעות האהל - סגן עורפות על חורף יריעות המשכן שתי אמות : והיה סדוח על צדי המשכן -
 לכסן ולדרוס כמו ספירשתי למעלה למדה תורה דרך חרץ שיח ארס חס על היפה : אחורי המשכן - הוא נד מערכי לפי שהסתם
 כנורח סגן פניו וכסן ודרוס קרוין כדון לימן ולשמאל : (ד) מכסה לאהל - לחותו נג של יריעות שיש עשה עוד מכסה
 אחד של עורות חילים מחדמים ועוד למעלה ממנו מכסה עורות תחשים וחותן מכסות לא היו מכסין אלא את הגן ארכן ל' ורחק
 ' אלו דברי רבי נחמיה ולדברי רבי יהודה מכסה אחד היה חליו של עורות חילים מחדמים וחליו של עורות תחשים : (טו) ועשית
 את הקרשים - הל' ועשית קרשים כמה טמאמר בכל דבר ודבר מהו הקרשים ואלותן בעומדן ומיוחדן לכך - יעקב חכינו נטע
 חרוים בתורים וכמות נוח לכניו להעלותם עומס כשינלו בתורים ואתר להם שעתיד הק"ה לכנות אותן לעשות משכן כמדבר מעב
 שטים ראו שיהיו מומנים בידם הוא שימד הככלי כפיט שלו טס מטע מורוים - קורות בתינו ארזים - סזדרו ליהויה מוכניס
 בדם מקודם לכך : עצי שטים עומרים - חיתשט' עבים כלע"י שיח אורך הקרשים זקוף למעלה בקירות המשכן ולא תעשה סתלים
 בקרשים

באר דחובות דקדוקי רשי

באר רובים להביר ולבאר המלה הלשון מתקבל הפעולה כגון לשון כפ - לחלושן הפעל או דרכם להביא דאיה ושלשון תפעל כי דעת
 טעות דמניו לעצמים לשון התפעל מורה על קבלת הפעולה והוינו מולדת כגון
 המרוכב כמו שכתב הרד"ק במכלול :
 ככר

רשב"ם

המשכן אחד - עשר היריעות הקרוים משכן יהיה עתה אחד : (ט) זכבלת את היריעה הששית - (כלומר חזיו) תולה לוטה
 אל מול פני האהל וחז' של חרובה תסרת על אחורי המשכן יותר מיריעות המשכן שתי אמות - כילד עשר התחתונות כגון תחתונה
 חד ארכן ו' ורחקן עשרים ושמונה והמשכן ארבו שלשים אמות כי לעשרים קרס סבלמו ועשרים סדרוים יש שלשים אמות כי רוחם
 הקרס אמה וחזי כספוס' על המשכן ארכן לאורך המשכן שלשים אמות וברי עשר אמות תלויות תחורי המשכן ולגד לבין (ולגד דרוס)
 קן העשרים ושמונה אמות עשר על המשכן ולדרוס תלוים תשעה מלאן כמותל צמוי ותשעה כמותל דרווי וכספרם שלשים יריעות
 פזים סגן ארכן ארבעים וארבעה חזי היריעה סגן שתי אמות ככבלות לחטה והשלשים על המשכן - וי"כ המותרות העשר מהן
 תלויות אחורי המשכן כצד ליריעות התחתונות וחזי היריעה סגן שתי אמות יותר מן התחתונות - וכספורם רחבו
 שהוא שלשים אמה לאחר שתחברו או כל רחבו של המשכן מן עשר אמות ועשר אמות תלויות לגד לבין וכן לגד דרוס וכמונלו
 עורפות אמה מלאן ואיה מלאן על התחתונות סגן נדרות תשע מלאן (ואלו עשר) וזהו שכתב והאלה מזה ואלהם מזה וכו'
 (ג) על נדי המשכן - לכסות האהל של (האלים) עד הקרקע - פהי נבנה הקרשים עשר אמות עם הארמים : (ד) ומכסה
 עורות תחשים חלופים חלופים של עורות חילים - וכן כזיתו משמע - זים חרשים כן בחשכת סבת : (ט) עצי חטים עומדים
 זקנים כותנים אותו ולא שוככים : (י) שתי ידות לקראת החדר - חרוים היו הקרשים כחלופותן להניח שתי ידות סגן : ומולכות
 מידות

מכלל יופי

קרעו : (ז) (עשה עשרה) - הוא מקום אחד ואחרת - והוא אחד עשר זקרא כו לפי שהוא מחשבת הטופר והחלת
 ולא עמדנו על חכמה ענין המלה הזאת ועין בסמ"ק ב' - מה שיעלה בלבו לספור אחר עשרת בי עשרה טוף
 הנשרשים כתב עשה מענין תלם קמו אברו עשה טעין הספסר : (ב) (זכרה הערף) - ענינו היררוץ
 והתפשטות

טו עשר אמות ארך הקרש ואמה וחצי
האמה רחב הקרש האחד : יז שתי יודות
לקרש האחד משלבת אשה אל-אחתה בן
תעשה לכל קרשי המשכן : יח ועשית
את-הקרשים למשכן עשרים קרש לפאת
נגבה תיקנה : יט וארבעים אדני-כסף
תעשה תחת עשרים הקרש שני אדנים
תחת-הקרש האחד לשתי ידתי ושני אדנים
תחת-הקרש האחד לשתי ידתי : כ ולצלע
המשכן השנית לפאת צפון עשרים קרש :
כא וארבעים אדניהם כסף שני אדנים
תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש
האחד : כב ולידתי המשכן ימה תעשה
ששה קרשים : כג ושני קרשים תעשה
למקצצת המשכן בירכתים : כד ויהיו
תאמם מלמטה ויהיו יהיו תמים על-ראשו
אל-השבעת האחת בן יהיה לשניהם לשני
המקצצת יהיו : כה והיו שמנה קרשים
ואדניהם כסף ששה עשר אדנים שני אדנים
תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש
האחד : כו ועשית בריחם יצני שמים

טז עשר אמין אורכא דנפא ואמתא
ופלגות אמתא פותיא דנפא חד : יז תרין
צירין לדפא חד משלבין חד לקביל חד בן
תעביד לכל דפי משכנא : יח ותעביד יתי
דפיא למשכנא עשרין דפין לרוח ציבור
דרומא : יט וארבעין סמכין דכסף תעביד
תחות עשרין דפין תרין סמכין תחות-דפא
חד לתרין צירוהי ותרין סמכין תחות-דפא
חד לתרין צירוהי : כ ולקטר משכנא
תיננא לרוח ציפונא עשרין דפין :
כא וארבעין סמכיהון דכסף תרין סמכין
תחות דפא חד ותרין סמכין תחות דפא חד :
כב ולסיפוי משכנא מערבא תעביד שיתא
דפין : כג ותרין דפין תעביד לנות משכנא
בסופהון : כד ויהון מכוונין מלרע וכתרא
יהון מכוונין על-רישיה לעיזקתא חדא בן יהו
לתרוניהון לתרין וויין יהון : כה ויהון תמניא
דפין וסמכיהון דכסף שיתא עשר סמכין
תרין סמכין תחות דפא חד ותרין סמכין
תחות דפא חד : כו ותעביד עברי דאפי
שיטין חמשה
לדפי

חמשה רשיי

בקרשים טובים להיות רחב הקראים לנזה הכתלים קרש על קרש : (יז) עשר אמות אורך הקשר - למדנו גבהו של עסק
עשר אמות : ואמה וחצי האמה רחב - למדנו ארכו של עסק לכל קרשים שהיו כגמין וכדרום מן המזרח למזרח ל' אמה - (יז)
שתי יודות לקרש האחד - היה חורף את הקרש מלמעלה למטה כנזכר אמה מניח רביע רחבו וזכאן ורביעי רחבו וזכאן וכן הן היודות
והחורף מני רוחב הקרש כאלמנה (רנה לומר קרש נקרא ע"ז שגאחר לאחד שחרן זכאן וזכאן - ולא גאחר רוחב אמה - כנזכר חב' ויהו
הקרש כאלמנה הוא חצי אמה - וכן פירש רש"י כהניא כפרן הוורק שחורין כאלמנה רחב חצי אמה - והיה חורף רביעית אמה על
לד - וכל יד היה רחב רביעית אמה - וכן כל שפת אדן היה רחב רביעית אמה - ודוק הישב - ולא סרה תלונת הרחבין ותישיב
מפולקת) ולותן הידות מוכנים חלונים והאדנים גבהון אמה ויושבים רזוכים מ' זה אלל זה וידות הקרש הנכנסות כאל
חלונים תרועות מושגות לידיהן רוחב החרון כעובי שפת האדן שיכסה הקרש את כל ראש האדן שאם לא כן כנזכר רוחב חין קרש לקרש
כעובי שפת חלונים שיכסו והיו שגאחר ויהיו תולמים מלמעלה שיחרון את לדי הידות כדי שיתחברו הקרשים זה אל זה
משלבות - עשויות כמין שלבות מולס ומזדלות זו מזו ומשופין ראשיהם ליכנס בתוך חלל האדן כשליטה הנכנסת כנזכר עמודי המולס
אשה

הקמיון הי מאורח נציביותו : טו עשר אמן ארבע לוחא ואמתא ופלגא ואמתא פותיא ללוחא חד :
 יו פרחין צירין ללוחא חד מכוונג צטר חד כגו חד היקרין מעביד לכל לוחי משקנא : יח ותעביד נח לוחיא
 לבושקנא עשרין לוחין לרוח עבר דרוקא : יט וארבעין חוקרין דקפף מעביד תחורת עשרין לוחין תרין חוקרין
 תחורת לוחא חד לתרין צידוי ותרין חוקרין תחורת לוחא חד לתרין צידוי : כ ולסטר משקנא תנינא לרוח ציפונא
 עשרין לוחין : כא וארבעין חוקריותו דקפף תרין חוקרין תחורת לוחא חד ותרין חוקרין תחורת לוחא חד :
 כב ולקמיו משקנא מערבא מעביד לוחין : כג ותרין לוחין מעביד לעייר משקנא בסופיותו :
 כד ויהון מנווני מלבע ובתרא יהון מנווני על רישיותו בעיקמתא תרא היקרין יהי למרניהון לתרין ויין יהון :
 כה ויהון המניא לוחין ותוקריותו דקפף שיתקרי חוקרין קרי חוקרין תחורת לוחא חד ותרין חוקרין תחורת לוחא
 חד : כו ותעביד גרין דקמיו שיקא המניא ללוחי צטר משקנא

חד

רשי

אשה אל אהורא . יטוכת ע כנגד זו סהין תריותה סוים זו כמדת זו כדי שלא יהיו שתי ידות זו משוכה ללד פנים וזו משוכה ללד
 חוץ בעובי הקרש שהוא אמה ותרגום של ידות צרין לפי שדמות לצירי הדלת הנכנסים בחורי המפתן : (יח) לפאר נגכה רימונה .
 חין פאה זו לשון מקצוע . אלא כל הרוח קרויה פאה כתרנומו לרוח עיבר דרונו : (כב) ודירכתו . לשון סוף כתרנומו ולסיפוי ולפי
 שהפתח כמורת קרוי מורת פנים והמערב אחרים והיו סוף שהכניס הוא מוראש : תעשה ששה קרשים . הרי ט' אמות רחב :
 (כג) ושני קרשים למקצעות . אחד למקצוע לפנותי וצרכית ואחד למערכת דרומית כל שונה קרשים כסדר אחד הן . אלא שאלו
 השנים אינם בחלל המשכן אלא חני אמה מזו ומני אמה מזו כראות בחלל להשלים רחבו לעשר והאמה מזו והאמה מזו כחות כנגד אמת
 עובי קרשי המשכן הצפון והדרום כדי שיא המקצוע מכחוק סוה : (כד) ויהיו תואמים מלמטה . כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה
 שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים בנייהם להרחיקם זו מזו זהו שפירשתי שיהיו צירי הידות תרונים מנידיהן שיא רחב הקרש כולט לצדיו חוץ
 לצדו הקרש לכפות את שפת האדן וכן הקרש שאלו ומלאו תואמים זה לזה וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעובי כנגד חרוץ
 של קרש הצפוני והדרומי כדי שלא יפרידו האדנים בנייהם : (כד) ויהיו יהיו המים . כמות תואמים . על ראשו . של קרש :
 אל הטבעת האחת . כל קרש וקרש היה חרוץ מלמעלה ברחבו שני חריצין כשני גדווי כדי עובי טבעת ומכניסו בטבעת אחת כמלא
 מותחים לקרש שאלו . אלא אותן טבעות לא ידעתי אם קבועות הן אם מטולטלות וכקרש שבמקצוע היה טבעת בעובי הקרש
 (כראש כי נולות הדרומי והצפוני אלמטה קאי . ורובה לומר שדרומי וצפוני וראש קרש כו' נכנס לתוכו ומה שכתוב היה טבעת
 בעובי קרש רזה לומר בעובי קרש המערב ודוק) . הדרומי והצפוני וראש קרש המקצוע שבסדר המערב נכנס לתוכו כמלאו שני
 הכתלים מחוברים : כן יהיה לשיניהם . לצי הקרשים שבמקצוע לקרש שכחוק נפון ולקרש המערב וכן לשני המקצועות :
 (כה) והיה שמונה קרשים . הן החירות למעלה תעשה ששה קרשים ושני קרשים תעשה למקצועות נמלאו שמונה קרשים
 בסדר מערכי כן עובי כמשה מעשה סדר הקרשים במלכת המשכן היה עשה את האדנים חלולים וחרוץ את הקרש מלמטה רביע מלאו
 ורביע מלאו והחרוץ חלוי באמצע ועשה לו שתי ידות כמין שני חווקין : ולי נראה שהגרסא כמין שני חווקין כמין שני שליכות סולם האובדלות
 זו מזו ומשופות ליכנס בחלל האדן כשליכה הנכנסת כנקב עמוד הסולם והוא לשון מושלכת עשויות כמין שליכה ומכניסין לתוך שתי האדנים
 שפאר שני אדנים שני אדנים וחרוץ את הקרש מלמעלה ארבע מלאו ונכנס לתוך טבעת אחת שלוחב כדי שלא יהיו נפרדן זה עומ
 שחנור ויהיו תואמים מלמטה ונמורכך היא המעשה והפירוש שלה הנעתי למעלה בסדר המקראות : (כו) בריחים : כתרנומו
 עברין

רשבים

ידות זה כנגד זה . וכל סביב הידות היה הקרש חרוץ וכל זה כדי שיכנסו הידות של כל קרש וקרש כתוך שני אדנים שחתת
 הקרש האחת . וגם האדנים היו חלולים להכניס בהן הידות : (כז) ולירכתי המשכן תעשה ששה קרשים שהן תשע אמות מנסין
 לדרום

מכלל יופי

והתשטות וכן תסרה וסרוה : (יז) שתי ידות . ציר
 הדלת נקרא יד לפי שהוא מקום לעמידת הדלת : (משלבת)
 ענינו מדרגות ופירושו מכוונות זו כנגד זו שיהיו תרין צדדין
 שוים כי היו ראש כל קרש וקרש באמצע ונשאר לו יד מורה
 ומזה כמו שלובי סולם והיתה כל יד נכנסת באדן שררה .
 וכן בדברי ר' ל' בסולם הלק אחר שליכותו בשבת פרק במרה
 אשה : (יח) נגבה תימנה . נשמכה מלה נכבדה אל
 תימנה ואע"פ שיהכלא כמו דניאלים אדמרת עפר יאו
 להוספה כיאור כי תימנה לשון יתר מכוואר מוגברת :

(יט) (שני אדנים) . האדנים היו חלולים וריוו
 נכנסים ידות הקרשים להוכס והיו סומכים אותם :
 (כ) (ולצלע המשכן) . לפי שהצלעות שני צדדין
 הימין והשמאל כנה צד כל דבר בלשון צלע וימנה בלשון
 נקבה : (כב) (ולירכתי) . בחי העזבה נתחבר לויס'מן
 הזכרים והנקבות וכן בירכתיים וענינו פאות :
 (כג) (למקצעת) . ענינו פנות וכן לשני המקצעות :
 (כד) (תואמים) . פושלים : (תמים) . תאר ענין
 כליה והשלמה : (כז) (צלע המשכן האחד) . יכונה
 בלשון

חד : כו : וְחִמְשָׁא גְרִין לְרוּחִי צִטְר מְרִינָא וְחִמְשָׁא גְרִין לְרוּחִי
צִטְר מְשִׁבְנָא לְסִיפִיהוֹן מְעַרְבָא : כח : וְגַרְמָא מְצִיעָאָרָה בְּגוּ לְרוּחִי

מְשִׁלְבִישׁ מִן קִיפִי לְסִיפִי מִן אֵילָנָא דְגִצְיִר אֶקְרָהּם דְּבִרְוִי וְעִבְרִי וְיִשְׂרָאֵל זַת וְקִמָּא קִטְעִי מִלְּאֵבְיָא זַת
אֵילָנָא וְשִׁלְקָהוּ לְבִמָּא וְהָתָּה טָפִי עַל אֲנָשִׁי מִיָּא וְהָתָּה מִלְּאֵבְיָא מְכִרְוִי וְאִסְרִי דִין הוּא אֵילָנָא דְגִצְיִר אֶקְרָהּם בְּרִינָא
דְּשִׁבְעָ וְצִלִי מִמֶּנּוּ בְּשׁוּרִים מִיְקָרָא בְּרִי וְנִפְסוּתִי בְּגִי וְיִשְׂרָאֵל וְעִבְרִי מְנִיָּה גְרָמָא מְצִיעָאָרָה אֶקְרָבִיהָ שׁוֹבְעִין אֲמִין וּפְרִישׁוֹן
מִתְעַבְדָּן מִיָּה דְכִרְוִי מִקְמִין זַת מְשִׁבְנָא הוּא מִקְמִלְגַל הִי פְעַקְנָא תוּרָה תוּרָה מְלִגְוִי לְרוּחִי מְשִׁבְנָא וְכִרְוִי מִתְפַּרְק
זַתָּה פְּשִׁישׁ הִי כְחֻטְרָא : כט : זַת לְרוּחִי הַהִפִי דְהַבָּא זַת עֲזַקְתָּהוֹן מְעַבִּיד בְּתַבְיָא אֶתְרָא לְעִרְוִין וְחִמְשִׁי זַת גְּבִינָא
דְּתַבְיָא : ל : וְתַקִּים זַת מְשִׁבְנָא מְהִילְכָתָא דְאֶתְהַמְקִיָּהָ בְּטוּרָא : לא : וְתַעֲבִיד פְּרִינָא דְתַבְיָא וְגִי צִרְוִין
כְּרִבּוּן : לב : וְתַסְדֵּר זַתָּה עַל אֶרְבָּעָה עֲמֻדֵי שִׁטָּא מְחִפִּין דְּתַבְיָא זַתָּהוֹן דְּתַבְיָא עַל אֶרְבָּעָה חוּמְרִין דְּכַסְפָּא :

לג : וְתִיתּוֹן זַת פְּרִינָא תְּחֻת פּוּרְפִיָּא וְתַעֲלוּ לְתַמָּן מְלִגְוִי לְפְרִינָא זַת אֶרְוָנָא דְּסִתְרוּתָא וְתַפְרִישׁ פְּרִינָא לְכוּן
בְּיַד קִרְדָּשָׁא וּבְיַד קִרְדָּשָׁא : לד : וְתִיתּוֹן זַת כְּפֻרְתָּא בְּהַרְוִי כְּרִיבְיָא דְנַפְתָּין גְּנִיד מְנִיָּה בְּקִדְשׁ קִרְדָּשָׁא :
לה : וְתִשְׁרִי זַת פְּהוּרָא מְבָרָא לְפְרִינָא זַת בְּנִרְתָּא בְּלִקְבִיל פְּהוּרָא עַל סִטְר מְשִׁבְנָא דְרוּקָא וּפְתוּרָא תַּסְדֵּר עַל

סטר

ד'ש"י

ז'אָרְמִין . כל מין ומין היה כפול ככל חוט וחוט ו'חוטין : מעשה השב . כבר פורשתי שזו היא אריגה של שתי קורות והאזכור
שמונע עברה אינו דומין זה לזה : כרובים . צורין של צרות יעשה בה ד' עמודים תקועים בתוך ד' אדנים ואונקליות קטנין בהן
עקרו יום למעלה להוסיף עליהן כלונס שאם המרכות כרוך בהן האונקליות הן הווין שהרי כמין ויין הן עשויים והפרכת ארכה י' אמות לרחבה של
משקן ורחבה י' אמות כגבהן של קרשים פרוסה בשלישית של משקן שהיא הימנה ולפניה עשר אמות והימנה ולחון כ' אמה כמלא בית קדש
הקדשים עשר על עשר שאזכור וכתת את הפרכת תחת הקרשים הממחרים את שתי חוברות של יריעות המשקן רחב החוברת כ' אמה
וכשפרסה על גג המזון הפתח למערת כלתה בשני שלישי המשקן והחוברת השנייה כשתה שלישי של משקן והחותר תלוי לאחוריו לכפות
את הקדשים : (לה) ושמות את השלחן . שלחן בלעזן משך מן הכותל הפנימי שתי אמות ומחנה . ומורה בדיוס מושבה מן
הכותל הדרומי שתי אמות ומחנה . ומזבח הזהב נתון כנגד חויר שבין שלחן למזבח מ'אזן קמחא כלפי המזרח וכלם נתונים מן חללי המשקן
ולפניהם . כיצד ארך המשקן מן הפתח לפרכת עשרים אמה המזבח והשלחן והמזבח מ'אזן קמחא כלפי המזרח וכלם נתונים מן חללי המשקן
ועשית

ד'ש"ב

לדרוס נשאר חצי אמה בקרן מערבית אלל הלפון מלחן ואלל הדרום מלחן חויר ובלחן שתי הקרשים של מוקצעות שהן אמה וחצי וממולאים
זאת לצד כעין חצי אמה והאמה מן הקדש מונח ומשנה המשקן ומכסה את עובי הקדש לשני . וכן אחת קדש השני נוספה עובי קדש
דרומי מנחל החויר שבתוך המשקן עשר אמות רוחב ופגם של עוקצעות מוכסה וסוף ובלחן ומלחן מרובע לגמרי וזויות המשקן מנחון :
(סו) ברימים מחנה . מחנה טבצות לכל קדש ומלחון זה תחת זה) להכניס בהן הברימים מלכד הבריות התיכון שבתוך הקרשים
שהיו נקובים כולם להכניס בהן הברימים התיכון כמזבח בתוך חלל הקרשים הרי האדנים מלמטה והברימים התיכונים והברימים התיכונים הרי חוץ התיכון
בתוכם בתוך חלל הקרשים ג' דול . לפי פשוטו שלמקרא שלשה ברימים תיכונים היו ח' כנפון ואחד בדרום ואחד במערב מן הקצה
אל הקצה עוקצת כיתל עשני לקצרו השני וכן בדרום וכן במערב וע"י המקוצעות כמזבח כל המשקן כל שלש כותליו יחד שהרי
ברימי הלפון (והדרום) נכנסו גם בעוקצעות שהרי אמה מן המקוצעות מכסה עובי קדש של מקוצע השני והרי קטועים ראשי
הברימים של כנפון ודרום במקוצעות . ולפי דברי ר' יוחנן בריה ד' ר' יוחנן התיכון חתנגל בתוך שלשה הכתלים מן הקצה אל הקצה ע"י גם :
(לז) פרוכת . לפי ענינו לשון מחנה והכדלה כן בית לבית : מ'אזן קמחא כלפי המזרח : אומן כעין מעילין ליונין עושה אורג אלל
דוקס ציור מטה כמחש מנחון : (לח) ונתת את הפרוכת תחת הקרשים של אהב עהם לסוף עשרים אמה של יריעות נמנח (עד) חוברות עד
(כ"ג ע"ו) כתחלת המשקן כי המשקן ארבו שלשים והקרשים כמאזע של ארבעים אמה של עשר יריעות נמנח (עד) חוברות עד
עתה מורח עשרים של היכל ומנונו לצד מערב עשר אמות : זויהם . כעין מולב כעמודים קטועים להכניס
בהם

מכלל יופי

ב'לשון זכר : (כו) (לידכתים) . בתוך הנקברה ובסומן
השנים ולמנונא הסמוך ולירכה המושכן : (כח) (התיכון) .
אמ'ע'י והוא תאר ושרשו חוך . (מברית) . פועל מהברית
הסמוך לו : (ל) (כמושפטו) . ענינו החוק והדור
וההכונה : (לא) (פרכת) . פירוש יריעה שהיתה מוסך
לארון להכניס בו ימינו וכוין אהל מועד : (מעשה חשב) . לפי
ש'אומנות היא דרך המחשבה אמרנו בענין האובינות
ופירוש יעשה אתה כרובים יעשה הפרכת מרוקבת כמזרות
כרובים : (לג) (והבדילה) . מילרע שלא כמשפט :
(לה) (נמח ד'ש'ל'חן) . ענינו נגד ועוכרת :
מעשה

מחויז לפרכת וארת המנכה נכה השלחן
 על צלע המשכן חמנה והשלחן תתן על-
 צלע צפון: לו ועשית מסך לפתח האהל
 חקלרה וארנמן ותולעת שני ושש משור
 מעשה רקס: לו ועשית למסך חמשה
 עמודי שטים וצפירת אתם זהב וניתם זהב
 ויצקת להם חמשה ארגי נחשת: °
 כו ס א ועשית את המזבח עצי שטים
 חמש אמות ארך וחמש אמות רחב רבוע
 יהיה המזבח ושלוש אמות קמתו: ב ועשית
 קרנתיו על ארבע פנתיו ממנו תהיון קרנתיו
 וצפית אתו נחשר: ג ועשית סירתיו
 לרשנו ויעור ומזרקתיו ומזלנתיו ומחלתיו
 לכלכליו תעשה נחשת: ד ועשית לו
 מכבד מעשה רשת נחשת ועשית על הרשת
 ארבע טבעת נחשת על ארבע קצותיו:
 ה ונתתה ארתה תחת כרכב המזבח
 מלמטה והיתה הרשת עד חצי המזבח:
 ועשית

ששי
 כו

על סטר דמשכנא דרומא ופתורא רתון
 על-סטר ציפונא: לו ותעביד פקסא
 לתרע משכנא חקלא וארננא וצבע זהור
 ובויז שזיר עובד צייר: לו ותעביד לפקסא
 חמשא עמודי שיטין ותחפי ירתהון דהקא
 וניהון דהקא ורתתך להון חמשא סמכין
 דנחשא: א ותעביד ית-מדבקה דאע
 שטין חמש אמיין אורכא וחמש אמיין פותיא
 מרבע יהי מדבקה ותלת אמיין רומיה:
 ב ותעביד קרנוהי על ארבע וניתיה מניה
 יהיון קרנוהי ותחפי יתיה נחשא:
 ג ותעביד פסקת-קרניה למספי קטמיה
 ומגורפ-יתיה ומזרקתיה וצנור-יתיה ומחלתיה
 לכל-קרנוהי תעביד נחשא: ד ותעביד
 ליה סרדא עובד מצרתא דנחשא ותעביד
 על-מצרתא ארבע עיון דנחשא על-
 ארבעה סטרוהי: ה ותתן יתה תחות
 סוכבא דמדבקה מלרע ותהי מצרתא עד
 פלגות

רשי
 פלגות
 (לו) ועשית מסך - וילון שהוא מסך כנגד הפתח כמו (איוב א) סכת כעזו לטון מנין: מעשה רוקס - הוריות עשויות
 עושה מחט כפרטוף של עכרה כד פרטוף של עכרה: רוקס - סס האוון ולא סס האוונות תרגומו עובד צייר ולא עובד ציור (י) מנין
 האסך כוונת הפרכת' אמות על' אמות: (א) ועשית את המזבח וכו' - ושלוש אמות קומתו - (ובחיים כט) דכרס
 ככתבן דבריר' וכו' ר' יוסי אומר נאחד לתן רבוע ונאחד בכניו רבוע זה להלן גבהו פי שנים כדרכו אף כאן גבהו פי שנים כדרכו וזה
 אלו נוקיים ואלו אמות קומתו עשית מוכסילועלה: (ב) ממונו החיינה קרנותיו - שלא יעסס לכרס ויחכרס כו: וצפית
 אותו נחשת - לכל על צוות מלח שאלמר (ישעיה מו) ונתתך נחשה: (ג) סירותיו - כתיב יורות: לרשנו - להסד
 דשן לתוכה והוא ש' א' לחסיק קטמיה לספית הדשן לתוכס כיוס מלות כלשין שכרית וזה אחת מתחלת כפתרון לשמש כתיב וספית
 כיוו (ההלים פ) ותשרה שרשים (אזוב ה) חיל משריש - וחלופו (שם לא) וכלת סולתו ישרש - וכמוסו (ישעיה יז) כסעו
 סרית וחלופו (שם י) מסעף סורה עובד שטיפיה וכמוסו (ירמיה ג) וזה האחרון ענינו סכר ענינו וכמוסו (יהושע ע) ויסקלוהו סוכסס
 והלמו (ישעיה סא) סקלו ואלכן הסירו אבניהו (שם ה) ויצוקו ויסקלוהו אף כאן לדשנו להסיר דשנו וכלעו אדשנדר' יר' (י"א):
 ויעור - כתר גוון חורפות שטטלסס הדשן והן כיון כמו הקדר של מתכת דק ולו כית יד וכלעו וד"ל: ומזרקותיו - לקבל
 כסס דס הכוסים: ומזלנתיו - כעין חנקליות ככוסים ויבנה כסס כססר ונתחכיס כו ונתחכין ונתן על גחלי המזרקה סיהא מוהר
 סריתן וכלעו קרובים וכלסון חכוסים צנוריות: ומחלתיו - בית קבוליס להס ליטול כסס גחלים מן המזבח לשלחם על אבות
 הסמית להטות וכל סס חמיתן קרובים ונתחכין כמו (ישעיה ל) לחתות אש ויקוד לשון סליבת אש מוקמות וכן (משלי ז) היחמה
 אש חספיתו: לכל כלי - כמו כלליו: (ד) מוכבר - לשון כברה שקורין קרי' כלס כתיב לכוש עשו לו לזוכת עשו חוקין